

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८१,
कलियुगाब्दः ५१२५ वसन्त-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणः चैत्र कृष्ण नवमी
तिथिः चैत्र १० प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-४ ■ वर्ष-४ ■ अङ्क-१४३

1

मार्च २३, २०२५

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 केन्द्रीयगृहमन्त्रिणा
अमितशहाणे मिलितवान्
मुख्यमंत्री सुक्कुः एतद्
प्रार्थितवान्

3 मण्डीजनपदस्य बिजन-
ढलवानपाठशालायाः संस्कृतशिक्षकः
डॉ मनोजः राष्ट्रियस्तरस्य तृतीयं
पुरस्कारं प्राप्तवान्

4 केन्द्रीय-हिमालयीय-
संस्कृति-शिक्षण-संस्थाने
द्वि-दिवसीय-
व्याख्यानमाला सम्पन्ना

सुभाषितम्

रमते तृषितो धनश्रिया,
रमते कामसुखेन बालिशः।
रमते प्रशमेन सज्जनः,
परिभोगान् परिभूय विद्या।।
अर्थात्- तृष्णावान् व्यक्ति का
मन धन- सम्पत्ति में और मूर्ख
का काम-सुख में रमता है। जो
सज्जन हैं वे ज्ञान द्वारा भोग की
इच्छा को जीतकर शान्ति में
रमते हैं।

आईपीएल२०२५- आरसीबी-क्रीडायाः उद्घाटकौ फिल् साल्ट्, विराट् कोहली च उत्तमं प्रदर्शनं कृतवन्तौ, ७ स्तोभैः विजिताः स्पर्धा

हिमसंस्कृतवार्ताः। इण्डियन-
प्रीमियरलीग-क्रिकेट-प्रतियोगितायाः
अष्टादशमं संस्करणमद्यारभ्य समारभते।
कोलकातानगरस्य ईडनगार्डन्सक्रीडाङ्गणे
अद्य आरम्भिके द्वन्द्वे वर्तमानविजेतुः
कोलकाता नाइट राइडर्स इलस्य सामुख्यं
रॉयलचैलेन्जर्स बेंगलुरु-इत्येहलेन साकं
अभवत्। यस्मिन् कोलकाता नाइट्

राइडर्स दलं रॉयल चैलेन्जर्स बेङ्गलुरु
इत्यनेन ७ स्तोभैः पराजितम्। अस्मिन्
मेलने आरसीबी-क्लबस्य नायकः रजत-
पाटीदारः टॉस-क्रीडां जित्वा प्रथमं
कन्दुकं कर्तुं निश्चितवान्। तस्य
प्रतिक्रियारूपेण प्रथमं फलकक्रीडां कृत्वा
केकेआर ८ स्तोभानां हार्नि कृत्वा १७४
धावनाङ्कान् कृतवान्। आरसीबी-दलं

आहत्य १६.२ चक्रेषु एव एतत् लक्ष्यं
अनुसृत्य अभवत्। आरसीबी-क्लबस्य
कृते विराट् कोहली ५९ धावनाकैः
अपराजितः एव अभवत्। यदा तु फिल्
साल्ट् ५६ धावनाङ्कान् कृतवान्।
नूतननायकस्य रजतपाटीदारस्य नेतृत्वे
आरसीबी-संस्थायाः फलकक्रीडा-
कन्दुकयोः मध्ये स्वस्य वर्चस्वं दर्शितम्।
सः महता प्रकारेण स्वस्य प्रथमस्पर्धायाः
आरम्भं कृतवान्। १७५ धावनाङ्कानां
लक्ष्यं अनुसृत्य आरसीबी-क्रीडायाः
उद्घाटकाः फिल् साल्ट्, विराट् कोहली च
उत्तमं प्रदर्शनं कृतवन्तौ। आहत्य ८.३
चक्रेषु ९५ धावनाङ्कान् योजयित्वा एतयोः
युगलयोः सुलभविजयस्य आधारः
स्थापितः। लवणं आक्रामकम् आसीत्।
सः नवचतुष्टयस्य, द्वयोः षट्कयोः च
साहाय्येन ३१ कन्दुकेषु ५६ धावनाङ्कान्
कृतवान्

नामीबियादेशे नेटुम्बो- नन्दी-नर्देतवा इत्येषा देशस्य प्रथमत्वेन महिलाराष्ट्रपतित्वेन शपथवचनं स्वीकृतवती

हिमसंस्कृतवार्ताः। नामीबियादेशे
नेटुम्बो-नन्दी-नर्देतवा इत्येषा देशस्य
प्रथमत्वेन महिलाराष्ट्रपतित्वेन शपथवचनं
स्वीकृतवती। द्विसप्ततिवर्षीया एषानेत्री
विगतवर्षे नवम्बरमासे अष्ट-पञ्चाशत्
प्रतिशतं यावत् मतदानैः सह राष्ट्रपति
पदाय चिता जाता। नन्दी- नर्देतवा इत्येषा
नांगोलोम्बुम्बा इत्येतस्य स्थानं
समागतवती। यो हि चतुर्विंशत्यधिक
द्विसहस्रतमे वर्षे फरवरीमासे राष्ट्रपतेः
हेज-गौगोबस्य मृत्योः अनन्तरम्,
अल्पाधिकाराष्ट्रपतेः रूपेण कार्यं कृतवान्।
अवधेयास्पदं वर्तते यत् नन्दी-नर्देतवा
नवत्यधिक-नवदशशततमात् वर्षात्
सांसदः अस्ति अपि च नामीबिया-देशस्य
विदेशमन्त्रित्वेनापि कार्यभरं स्वीकृतवती।

दिल्ली-उच्चन्यायालयस्य न्यायाधीशस्य यशवन्तवर्मणः गृहात् तथाकथितस्य धनराशेः प्राप्तिः चर्चायाः विषयः

हिमसंस्कृतवार्ताः। सर्वोच्चन्यायालयेन
उक्तम् यत् न्यायाधीशस्य यशवन्तवर्मणः
इलाहाबाद उच्चन्यायालयं प्रति
स्थानान्तरणस्य प्रस्तावः तस्य विरुद्ध
प्रचलितनिरीक्षण-प्रक्रियातः पृथक् अस्ति
इति। दिल्ली-उच्चन्यायालयस्य
न्यायाधीशस्य यशवन्तवर्मणः गृहात्
तथाकथितस्य धनराशेः प्राप्तेः
प्रतिवेदनस्यानन्तरम् वक्तव्यमिदं आगतम्।
सर्वोच्चन्यायालयेन प्रोक्तं यत् भारतस्य
मुख्यन्यायाधीशः, सर्वोच्चन्यायालयस्य च
चत्वारः वरिष्ठतम न्यायाधीशाः गुरुवासरे
अस्य प्रस्तावस्य परीक्षणं कृतवन्तः,

तदनन्तरं सर्वोच्चन्यायालयस्य परामर्श-
न्यायाधीशाय, सम्बद्धानां उच्चन्यायालयानां
मुख्यन्यायाधीशेभ्यः, न्यायाधीशाय यशवन्त
वर्मणे च पत्राणि लिखितानि। प्राप्तानां
प्रतिक्रियानां परीक्षणं भविष्यति, ततः परं
च निर्णयो भविष्यति।

नागपुर-नगरे सद्यः एव घटितायाः हिंसायाः समये कृतायाः क्षतसम्पत्तेः क्षतिपूर्तिं भविष्यति-महाराष्ट्रस्य मुख्यमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः। महाराष्ट्रस्य मुख्यमन्त्री

देवेन्द्र फडणवीसः अघोषयत् यत्
नागपुर-नगरे सद्यः एव घटितायाः
हिंसायाः समये कृतायाः क्षतसम्पत्तेः
क्षतिपूर्तिं भविष्यति इति। एतां क्षतिपूर्तिं च
उत्तरदायिनः जनाः एव विधास्यन्ति। यदि
ते क्षतिपूर्त्ये असमर्थाः भविष्यन्ति तर्हि
तेषां सम्पत्तिः अधिगृहीतव्या भविष्यति।
वरिष्ठाधिकारिभिः सह समीक्षोपवेशनस्य
पश्चात् आरक्षायुक्तालये वार्ताहर सम्मेलने
वदन् श्री फडणवीसः त्रिषु दिवसेषु
भविष्यति। अस्य कृते प्रयासः विधीयते।

बिहारराज्येन

परिपालितः स्वकीयः
त्रयोदशाधिकैकशततमः
मः स्थापना दिवसः

हिमसंस्कृतवार्ताः। बिहारराज्येन
स्वकीयः त्रयोदशाधिकैकशततमः
स्थापना दिवसः परिपालितः।
ब्रिटिश कालावधौ द्वादशाधिक-
नवदशशततमे वर्षे मार्च मासस्य
द्वाविंशति-दिनाङ्के बिहारराज्यं
बङ्गालप्रदेशात् पृथक् भूत्वा
नूतनराज्यरूपेण अस्तित्वम्
अवाप्नोत्। अयमेव दिवसः
बिहारदिवसत्वेन आचर्यते।
वर्षस्यास्य बिहार-दिवसस्य विषयो
वर्तते-उन्नतबिहारः,
विकसितबिहारः। अवसरेऽस्मिन्
राष्ट्रपतिः द्रौपदी-मुर्मुः, प्रधानमन्त्री
नरेन्द्र मोदी च अस्य राज्यस्य
जनेभ्यः शुभकामनां अयच्छताम्।

केन्द्रीयगृहमन्त्रिणा अमितशाहेण मिलितवान् मुख्यमंत्री सुखुः एतद् प्रार्थितवान्

हिमसंस्कृतवार्ता:- नवदेहली। हिमाचलप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री सुखविन्दसिंहसुखुः शनिवासरे केन्द्रीयगृहमन्त्रिणा अमितशाहेन मिलितवान्। अस्मिन् काले मुख्यमन्त्री गृहमन्त्रिणः आग्रहं कृतवान् यत् २०२३ तमस्य वर्षस्य मानसूनस्य तीव्रप्राकृतिकविपदः समये राज्येन प्राप्तस्य महत्तमः क्षतिपूर्तिं मुक्तं करोतु। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण आपदोत्तर आवश्यकता- मृत्योः- वित्तीयसहायतां प्रदातुं अनुरोधः कृतः, परन्तु आश्रयराशिः अद्यापि केन्द्रसर्वकारेण न प्रदत्ता। सः केन्द्रीयमन्त्रिणम् अवदत् यत् प्राकृतिकविपदः समये पेयजलं, सिञ्चनयोजना, आधारभूतसंरचना, मार्गाः, सेतुः च महतीं क्षतिं प्राप्तवन्तः। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः स्वसम्पदां उपयोगेन जीवनं सामान्यं कर्तुं आश्रयकार्यं पुनर्वासकार्यं च कृतवान्। मुख्यमन्त्री केन्द्रीयमन्त्रिणा सह राज्यहितसम्बद्धविधिविषयेषु अपि चर्चा कृतवान्। केन्द्रीयगृहमन्त्री राज्याय सर्वसम्भवसहायतां प्रदातुम् आश्वासनं दत्तवान्।

पञ्जाबे पुनः एचआरटीसी- बसयानानां भग्नता, अमृतसरनगरे वातायनानि भग्नानि, आपत्तिजनकाः घोषाः लिखिताः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

पञ्जाबे हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य (HRTC) बसयानानां पुनः भग्नता अभवत्। सूचनानुसारं होशियारपुर- अमृतसर-बसस्थानके निरुद्धाणां एच. आर. टी. सी. बसयानानां वातायनानि काचाः भग्नाः, अपि च वर्णेन आक्षेपार्हाः शब्दाः/ घोषाः लिखिताः। अस्य कारणात् एचआरटीसी- चालकानां, संचालकानाञ्च मध्ये आतङ्कस्य वातावरणं वर्तते। एतादृशे सति एचआरटीसी पुनः पञ्जाबप्रान्तं गन्तुं बसयानानां संचालनं स्थगयितुं शक्नोति। निगमकर्मचारिसङ्घः प्रबन्धनात् सुरक्षां सुनिश्चित्य विषयम् उद्घाषितवान्। खरड़-घटनायाः अनन्तरं मुख्यमन्त्री सुखविन्दसिंहसुखुः आग्रहेण पञ्जाबस्य मुख्यमन्त्री भगवन्तमानः सुरक्षाप्रदानस्य आश्वासनं दत्तवान् आसीत्। परन्तु बसयानेषु आक्रमणानि पुनः आरब्धानि सन्ति। एतादृशे सति यात्रिकाणां मध्ये अपि आतङ्कस्य वातावरणं भवति। HRTC प्रबन्धनिदेशकः डॉ. निपुण जिंदलः अवदत् यत् अमृतसरबसस्थानके गतरात्रौ चतुर्णां बसयानानां उपरि आपत्तिजनकघोषाणां प्रकरणं प्रकाशं प्राप्तवान्। एतेषु त्रयाणां बसयानानाम् अग्रचक्षुः भग्नाः अस्ति। अमृतसरपुलिसस्य समक्षम् एषः विषयः उद्घाषितः अस्ति। एतेषु अमृतसर- बिलासपुरम्, अमृतसर- सुजानपुरम्, अमृतसर- ज्वालाजी, अमृतसर- हमीरपुर- मार्गेषु प्रातःकाले बसयानानि सन्ति।

पञ्जाबे ६०० एचआरटीसी बसयानानि न स्थगयिष्यन्ति

शनिवासरे प्रश्नहोरायाः अनन्तरं हिमाचलप्रदेशसभायाः अन्तः वक्तव्यं दत्त्वा उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री अमृतसरनगरे दृष्टैः चतुर्णां बसयानानां क्षतिः कृताः इति अवदत्। त्रयाणां वायुकाचाः भग्नाः सन्ति। शेषं विकृतिः। एतेषु बसयानेषु खालिस्तानं लिखितम्। अग्रिहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् हिमाचलप्रदेशस्य ६०० बसयानानि पञ्जाबस्य विभिन्नक्षेत्रेभ्यः गच्छन्ति। एतादृशे सति अस्माकं कृते एषः चिन्ताजनकः विषयः अस्ति। अमृतसरनगरे घटितायाः अस्याः घटनायाः विरुद्धं प्राथमिकी पञ्जीकृता अस्ति। हिमाचलसर्वकारः पंजाबपुलिसेन सम्पर्कं कुर्वन् अस्ति। सः अवदत् यत् निरुद्धानां बसयानानां क्षतिः अभवत्। अस्मिन् विषये किञ्चित् निर्णयः भविष्यति। सः उक्तवान् यत् यावत् सुरक्षा सुनिश्चिता न भवति तावत् पञ्जाबे ६०० एचआरटीसी बसयानानि न स्थगयिष्यन्ते।

मुख्यमंत्रीमहोदयः तस्य मन्त्रिणः च विहाय सर्वे विमलनेगी- प्रकरणस्य इच्छन्ति सीबीआई- अन्वेषणम्- जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला ।

विपक्षनेता जयरामठाकुरः, भाजपायाः प्रदेशाध्यक्षः डॉ. राजीवबिन्दलः एवं भाजपा विधायकानां प्रतिनिधिमंडलेन सहितं विद्युत्निगमस्य स्वर्गीयमुख्याभियंतुः विमलनेगी इत्यस्य कटग्रामस्य पैतृकनिवासे प्राप्य तस्य परिवारसदस्यैः मिलित्वा शोकं प्रकटितवान्। एतस्मिन् काले सर्वे स्वर्गीयस्य विमलनेगी इत्यस्य माता, पत्नी, भ्राता, बालकाः चेत्यैः मिलित्वा तान् सान्त्वयन्ति स्म। भाजपाप्रतिनिधिमण्डलेन परिवारेण सह स्थित्वा सर्वसम्भवं समर्थनं दातुं आश्वासनं दत्तम्। नेगी-परिवारस्य सदस्याः भाजपा-प्रतिनिधिमण्डलात् आग्रहं कृतवन्तः यत्, एतस्य प्रकरणस्य सीबीआई-द्वारा अन्वेषणं करणीयम् इति। तस्य मृत्योः पृष्ठे गहनं षड्यंत्रं भवति इति परिवारः शङ्कते। अतः वयं विषये निष्पक्षं उच्चस्तरीयं च अन्वेषणं इच्छामः। जयरामठाकुरः अवदत् यत् विमलनेगी इत्यस्य मृत्योः प्रकरणे तस्य परिवारजनाः, तस्य माता, तस्य पत्नी, तस्य सहकारिणः, कनिष्ठाधिकारिणः, कर्मचारिणः च सर्वे इच्छन्ति यत् सीबीआई इत्यनेन प्रकरणस्य अन्वेषणं करणीयम्। भारतीयजनतापक्षेण परिवारजनानां आग्रहेण सीबीआईद्वारा प्रकरणस्य अन्वेषणं करणीयम् इति सर्वकारात् अपि च विधानसभायाः कृते पूर्वमेव अनुरोधः कृतः। राज्ये सर्वत्र जनाः सामाजिकमाध्यमेन आग्रहं कुर्वन्ति यत् एतस्य प्रकरणस्य सीबीआई-संस्थया अन्वेषणं करणीयम्। मुख्यमन्त्री तस्य मन्त्रिणः च विहाय सर्वे इच्छन्ति यत् सीबीआई विमलनेगी इत्यस्य मृत्योः अन्वेषणं कुर्यात्। एतादृशे सति प्रश्नः उत्पद्यते यत् मुख्यमन्त्री

किमर्थं न इच्छति यत् सीबीआई अस्य विषयस्य अन्वेषणं कुर्यात्? किन्तु सः किं ज्ञातुम् इच्छति, राज्यस्य जनानां कृते किं गोपयितुम् इच्छति? अस्य प्रकरणस्य रहस्यं प्रकाशितं भविष्यति यदि सर्वकारः सीबीआई- अन्वेषणस्य अनुशंसा न करोति तर्हि भारतीयजनतापक्षः परिवारेण सह अस्य कृते अन्यविकल्पान् अन्वेषयिष्यति। देवभूमौ एतादृशी अराजकतां वयं न सहेम। अस्मिन्नवसरे भाजपाप्रदेशाध्यक्ष डॉ. राजीवबिन्दलः, विधायकः बलवीर वर्मा, विधायकः डी. एस. ठाकुरः, शिमलाजिलायाः अध्यक्षः केशवचौहानः, सूरत नेगी, अजयश्यामः, कौलनेगी आदयः उपस्थिता अभवन्।

मण्डीगोलीकाण्डस्य, चोरीप्रसङ्गस्य च विषये उक्तवान् जयरामठाकुरः

राज्ये विधिव्यवस्था पूर्णतया पतिता इति विपक्षनेता अवदत्। राज्ये याः घटनाः कदापि न अभवन् ताः प्रतिदिनं भवन्ति। मण्डीनगरे भोजनालयसञ्चालकेन सह या घटना घटिता सा अतीवचिन्ताजनका अस्ति। एवं कश्चन अपराधी तत्त्वः आगत्य एकस्य व्यापारिणः सम्पूर्णदिवसस्य अर्जनं लुण्ठयति, तस्य प्रतिष्ठानात् महत्त्वस्तुनि लुण्ठयति ततः तं गोलिकाभिः मारयित्वा अन्तर्धानं करोति। हिमाचलप्रदेशः देवभूमिः अस्ति, देवभूमौ एतादृशाः घटनाः वयं न सहेम। अस्य कृते सर्वकारेण यानि पदानि ग्रहीतव्यानि, परन्तु एतादृशानाम् अराजकतत्त्वानां नियन्त्रणम् आवश्यकम्।

केन्द्रीय संस्कृतविश्वविद्यालयस्य संस्कृत ओलम्पियाड २०२४ इत्यस्य राष्ट्रीयविजेतारः हरिद्वारे सम्मानिताः मण्डीजनपदस्य बिजन-ढलवानपाठशालायाः संस्कृतशिक्षकः डॉ मनोजः राष्ट्रियस्तरस्य तृतीयं पुरस्कारं प्राप्तवान्

हिमसंस्कृतवार्ता:- लक्ष्मीकाशी मण्डी।

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, नवदेहलीद्वारा पतञ्जलिविश्वविद्यालये अखिलभारतीय- शास्त्रोत्सवः आयोजितः, यस्मिन् ऑनलाइन- संस्कृत- ओलम्पियाड २०२४, गीता ओलम्पियाड २०२४ चेत्येतयोः राष्ट्रियस्तरस्य विजेतृणां प्रतिभागिनः पुरस्कृताः। समारोहे उत्तराखण्डस्य मुख्यमन्त्री पुष्करसिंहधामी, पूर्वमुख्यमन्त्री, सौंसदः डॉ. रमेशपोखरियालनिशङ्कः, योगगुरुबाबारामदेवः, आयुर्वेदविद्वान् आचार्यबालकृष्णः, केन्द्रीय-संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यः श्रीनिवासवरखेड़ी, सम्पूर्णभारतस्य च शतशः विद्वांसः उपस्थिताः आसन्। ऑनलाइन संस्कृत ओलम्पियाड २०२४ इत्यस्मिन् राष्ट्रियस्तरस्य तृतीयस्थानं प्राप्तुं राजकीय उच्चविद्यालयस्य बिजन ढलवानस्य संस्कृतशिक्षक डॉ. मनोजः पतञ्जलिविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आयुर्वेदविद्वान् आचार्यबालकृष्णः, केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः आचार्यः श्रीनिवासवरखेड़ी इत्येताभ्याः स्मृतिचिह्नं, प्रमाणपत्रं, पञ्चसहस्ररुप्यकाणि च दत्त्वा सम्मानितः।

पुरस्कारं प्राप्य डॉ. मनोजकुमारशैलः अवदत् यत् एषः सम्मानः संस्कृतस्य सम्मानः एव न तु कस्यचित् व्यक्तिविशेषस्य कृते। संस्कृतेन सह तस्य शास्त्रैः सह सम्बद्धतां प्राप्तुं छात्राणां, शिक्षकाणां, समाजसेवकानां च कृते अन्ताराष्ट्रीय- ऑनलाइन- गीता ओलम्पियाड, ऑनलाइन- अन्ताराष्ट्रीय- संस्कृत- ओलम्पियाड-इत्यादीनां प्रतियोगितानाम् आयोजनार्थं केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य अभिनवप्रयत्नाः प्रशंसनीयाः सन्ति। यस्मिन् सहस्राणि छात्राः, शिक्षकाः, जनाः च स्वसंस्कृतेन, संस्कृतिना च सह सम्बद्धतां प्राप्तुं अवसरं प्राप्नुवन्ति। राजकीय-उच्च-विद्यालयस्य बिजन-ढलवानस्य मुख्याध्यापिका मोनिका ठाकुर सर्वे अध्यापकाः च अस्य सम्मानस्य कृते संस्कृतशिक्षक डॉ. मनोजकुमारम् अभिनन्दितवन्तः। मुख्याध्यापिका अवदत् यत् संस्कृतशिक्षक डॉ. मनोजः संस्कृताय समर्पितः वर्तते अस्य संस्कृतकार्यैः विद्यालयीयाः छात्राः तु लाभान्विताः भवन्ति तत्सङ्गमे असौ सम्पूर्णं प्रदेशे अपि संस्कृताय कार्यं कुर्वन् अस्ति। एतत् अस्माकं सर्वेषां कृते गौरवस्य विषयः अस्ति।

जलसङ्कटं वैश्विकचिन्तनम् इति जातम् परञ्च भारतेन समाह्वानमेतत् अवसरे परिवर्तितम्- जलशक्तिमन्त्री सी आर पाटिलः

हिमसंस्कृतवार्ताः। सम्पूर्णविश्वे विश्वजलदिवसः आयोजितः। अयं दिवसः स्वच्छजलस्य महत्त्वं प्रकाशयति, जलसम्पदेः सुस्थिरप्रबन्धनं च पोषयति। विश्वव्यापिनः जलसङ्कटस्य निवारणार्थं जागरूकतां संवर्धयितुं च वैश्विकायोजनस्य अस्य लक्ष्यम् अस्ति। अस्मिन् वर्षे विश्व-जल-दिवसस्य विषयः 'हिमनदीनां संरक्षणम्' इति अस्ति, यत् वैश्विक स्वच्छजल आपूर्तिं निर्वाहुं हिमनदीनां महत्त्वपूर्णं भूमिकां, जलवायु परिवर्तनस्य सम्मुखे संरक्षणोपायानां तात्कालिकी आवश्यकतां च अवधानं करोति। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना अद्य विश्वजलदिवसे जलसंरक्षणाय, सुस्थिरविकासाय च देशस्य प्रतिबद्धता पुनरुद्घाटिता। सामाजिकसंदेशपटले अयं जलसंरक्षणस्य महत्त्वं प्रकाशयन् दृष्ट्याङ्कनमेकम् विनिमयीकृतवान्। जलम् सभ्यतानां जीवनरेखा अस्ति इत्यपि असौ अवधानं दत्तवान् तथा च आगामि-सन्ततिं प्रति जलस्य संरक्षणस्य आवश्यकतायै अवधानं दत्तवान्। जलशक्तिमन्त्री सी आर पाटिलः अवोचत् यत् जलसङ्कटं वैश्विकचिन्तनमिति जातम् परञ्च भारतेन समाह्वानमेतत् अवसरे परिवर्तितम्। श्रीपाटिलः अत्रावसरे हरियाणाराज्यस्य पञ्चकुलायाः ताऊ देवी लाल-क्रीडाङ्गणे देशव्यापिनः जलशक्तिः अभियानस्य कैच दरेन इत्याख्यस्य शुभारम्भं कृतवान्। नौकेषां मन्त्रालयानां सहयोगेन प्रचाल्यमानस्य अस्य अभियानस्य प्रयोजनं अष्टचत्वारिंशदधिकैकशत-जनपदेषु वर्षाजलसञ्चयनं भूजल पुनर्भरणं जलसंरक्षणं च वर्तते। एतदतिरिच्य श्रीपाटिलः नदी-निर्झर-अरण्यानां मध्ये पारिस्थितिकसम्बन्धं प्रबलीकृत्य जल जङ्गलं बन एकप्राकृतिक बन्धन अभियान इत्यभिनामधेयकस्य शुभारम्भकृतवान्।

संस्कृतविद्यालय- भुवनेश्वर्याम् उत्तरमध्यमा द्वितीयवर्षस्य छात्राणां सौप्रस्थानिकसमारोहस्य आयोजनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। मार्चमासस्य द्वाविंशतिदिनांके ब्रिगेडियर विद्याधरजुयाल- संस्कृत- विद्यालयभुवनेश्वर्याम् उत्तरमध्यमाद्वितीयवर्षस्य छात्राणां सौप्रस्थानिकसमारोहस्य आयोजनं कृतम्। उत्तराखण्डस्य अस्मिन् प्रतिष्ठितगुरुकुले षड्- सप्तवर्षाणि यावत् गुरुणां मार्गदर्शने दूरस्थस्थानात् छात्राः अत्र समागच्छन्ति। अस्मिन् वर्षे परिषदीय परीक्षायाः समाप्तेः अनन्तरं अद्य एतेषां

छात्राणां सौप्रस्थानिकसमारोहस्य आयोजनं कृतम्, यस्मिन् सर्वे छात्राः एतावत्- वर्षाणां गुरुकुलानाम् अनुभवान् सर्वेषां समक्षं प्रस्तुतं कृतवन्तः। अध्यापकाः उद्बोधनेन तेषां मार्गदर्शनं कृतवन्तः। विद्यालयस्य प्रबन्धकः राजेन्द्रजुयालवर्यः शुभकामनां प्रेषितवान्। विद्यालयस्य प्रधानाचार्यः अनुसुयाप्रसादसुन्दरियालः इत्यनेन उक्तं यत् भवतां अत्र प्राप्तशिक्षायाः परिणामः समाजे दृश्यमानः भवेत्, भवन्तः अग्रेसरं च भवन्तु। वरिष्ठाध्यापक नवीन जुयालवर्यः सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः सम्बोधने उक्तवान् यत् एतावत्वर्षाणां त्यागस्य तपसश्च च फलस्वरूपं भवन्तः अत्र प्राप्तवन्तः, भवन्तः एतत् अधिकं निरन्तरं कुर्वन्तु, समाजे स्वविद्यालयस्य, स्वग्रामस्य च गौरवम् आनेतव्यम्। आचार्य नवीन ममगाई अपि अनुशासनस्य दिनचर्यायाः च अवश्य स्वजीवने यथावत् पालनं करणीयम्। अधुना प्रवेशपरीक्षाम् उत्तीर्णं कृत्वा एते सर्वे छात्राः शिक्षां प्राप्तुं केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयः, बनारसहिन्दु- विश्वविद्यालयादिषु संस्थासु गमिष्यन्ति। अस्मिन्नवसरे अनूप कुकरेती, ईशान डोभालः कमलदीप, नीरज पटवाल, आशीष डाबराल अंकित मैठानी, मंजू जुयाल इत्यादयः उपस्थितासन्।

अमेरिकीयराष्ट्रपतिः पूर्वराष्ट्रपतिनां सुरक्षानुमतिं निरस्तीकृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः। अमेरिकीयराष्ट्रपतिः डोनाल्ड ट्रम्प-इत्यसौ पूर्वराष्ट्रपति जो बाइडन इत्येनं पूर्वपराष्ट्रपतिं कमलाहैरिस इत्येतां पूर्व-विदेशमन्त्रिणं हिलेरी क्लिंटनं समेत्य व्हाइटहाउस इत्येतस्य भवनस्य अनेकेषां पूर्व-वरिष्ठानाम् अथ व राष्ट्रियसुरक्षाधिकारिणां सुरक्षासम्बद्धाः अनुमतीः निरस्तीकृतवान्। व्हाइटहाउस द्वारा परह्यः सुरक्षाभिकरणप्रमुखेभ्यः प्रेषिते एकस्मिन् पत्रे ट्रम्प इत्यसौ सम्पादितवान् यत् अद्यारभ्य एतेषां समेषां कृते महत्त्वपूर्णं सर्वकारीय-पत्राणि यावत् प्राप्तेः अनुमतिः नैव प्रदातव्या। असौ प्रत्येकस्मै कार्यकारीविभागाय अभिकरणप्रमुखाय च एतैः नेतृभिः प्राप्ताः सक्रियसुरक्षानुमतयः नष्टीकर्तुं निर्देशं प्रख्यापितवान्।

केन्द्रीय-हिमालयीय-संस्कृति-शिक्षण-संस्थाने द्वि-दिवसीय-व्याख्यानमाला सम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ता, 23 मार्च, अरुणाचलप्रदेशः। अरुणाचलप्रदेशे पश्चिम-कामेङ-जनपदे स्थिते केन्द्रीय-हिमालयीय-संस्कृति-शिक्षण-संस्थाने संस्थानस्य संस्थापकस्य तेरवहा छोना गोन्तसे रिनपोछे-महाभागस्य स्मरणार्थं द्वि-दिवसीय-व्याख्यानमाला २० एवं २१ मार्च २०२५ तमे दिने समायोजिता। अस्मिन् व्याख्यानमालायां भोटी, हिन्दी, आङ्ग्लभाषायां च विविध-विषयेषु विद्वद्भिः सारगर्भितानि व्याख्यानानि प्रदत्तानि।

उद्घाटन-समारोहः

प्रथमदिवसे (२०-०३-२०२५) कार्यक्रमस्य शुभारम्भः दीपप्रज्वलनं कृत्वा भोटी-भाषायां संस्कृत-भाषायां च मंगलाचरणेन सम्पन्नः। अस्य संस्थानस्य निर्देशकः डॉ. गुरमेत-दोर्जे-महाभागः स्वागतोद्घाटनं समर्पितवान्। तेन संस्थापकस्य योगदानं व्याख्यानमालायाः प्रयोजनं च विस्तारतः प्रकाशितम्। प्रथम-दिवसस्यानुष्ठाने प्रथमः वक्ता सेरा जे मोनास्ट्री, कर्णाटकम् इत्यस्मात् आगतः प्रसिद्धः बौद्ध-विद्वान् गेसे लारम लोब्सङ्ग इकपा-महाभागः भोटी-भाषायां "बौद्ध-धर्मेण सार्थकं जीवनम्" विषयमधिकृत्य व्याख्यानं प्रदत्तवान्। तेन बौद्ध-धर्मस्य नैतिक-सिद्धान्तानां दैनिक-जीवने प्रयोजनं विशदीकृतम्। द्वितीयः वक्ता कुमार-भास्कर-वर्मा-संस्कृत-प्राच्य-अध्ययन-विश्वविद्यालयात्, नलबाडी, असमराज्ये आगतः सर्वदर्शन-विभागाध्यक्षः डॉ. रणजीत-कुमार-तिवारी-महाभागः आसीत्। तेन हिन्दी-भाषायां "भारतीय-संस्कृतौ बौद्ध-दर्शनस्य प्रभावः" इति विषयमधिकृत्य सुस्पष्टं सरलं च व्याख्यानं प्रदत्तम्। तृतीयः वक्ता एमिटी-विश्वविद्यालयात्, नोयडा-निवासी डॉ. मीजिंक्षा दैमारी-महाभागः आसीत्।

तेन आङ्ग्ल-भाषायां "Agrarian Change in North East" विषयमधिकृत्य गभीरं विस्तृतं च व्याख्यानं प्रदत्तम्। तेन पूर्वोत्तर-भारते कृषि-परिवर्तनस्य सामाजिक-आर्थिक-प्रभावः समग्रमात्रेण निरूपितः। द्वितीय-दिवसस्यानुष्ठाने द्वितीय-दिवसे (२१-०३-२०२५) प्रथमः वक्ता बोमडिला-कॉलेज-संस्थानात् आगतः हिन्दी-विभागास्य सह-अध्यापकः डॉ. आलोक-कुमार-सिंह-महाभागः आसीत्। तेन "भक्ति-साहित्यं मानव-मूल्यानि च" विषयमधिकृत्य विवेचनं कृतम्। द्वितीयः वक्ता दोर्जे-खाण्डु-महाविद्यालयात्, तवाङ्ग-निवासिनी सुश्री रञ्जु पाङ्गिङ्ग-महाभागा आसीत्। तया आङ्ग्ल-भाषायां "Role of Sacred Groves in Conserving Biodiversity" इत्यस्मिन् विषये गभीरं व्याख्यानं प्रदत्तम्। तृतीयः वक्ता लेह-लद्दाख्-निवासी बौद्ध-विद्वान् खेनपो कुन्छोक थुप्तेन-महाभागः आसीत्। तेन "लोक-गाथाः बौद्ध-परम्परा च" इत्यस्मिन् विषये विस्तृतं व्याख्यानं कृतम्। प्रश्नोत्तर-सत्रं समापन-समारोहश्च अभवत्। प्रत्येकस्य व्याख्यानस्य अनन्तरं छात्राणां जिज्ञासा शमनाय प्रश्नोत्तर-सत्रम् आयोज्य अभूतपूर्वः संवादः सम्पन्नजातः। अन्तिमे दिने छात्र-छात्राभिः सांस्कृतिक-कार्यक्रमः प्रदर्शितः। ततः सर्वेभ्यः वक्तृभ्यः छात्रेभ्यश्च प्रमाण-पत्राणि स्मृति-चिह्नानि च प्रदत्तवन्तः। अस्य संस्थानस्य अनुष्ठानं संस्कृत-अध्यापकः डॉ. रामगोपाल-उपाध्यायः सुष्ठुतया संचालितवान्। एषा द्वि-दिवसीय-व्याख्यानमाला छात्राणां विद्वानां च ज्ञानवर्धने तथा भारतीय-संस्कृतौ बौद्ध-दर्शनस्य योगदानं बोधयितुं विशेषं योगदानं दत्तवन्तः। प्रायः २५० छात्राः आसन्।

विनोदकणिका

"पत्युः प्रकारः"

{१} स्नेह्यतः पतिः- अस्मिन् वेषे भवति अतीव सुन्दरी दृश्यते।
{२} दानशूरः/ उदारः पतिः- त्वं इच्छसि सा शाटिका क्रीणतु।
{३} समज्ञानपूर्णः पतिः- अद्य त्वं बहु श्रान्ता दृश्यते तर्हि उपहारगृहे/ होटल भोजनार्थं गच्छावः।
{४} रसिकः पतिः- अहं भवत्याः कृते मल्लिकाया शुभिका आनीता।
{५} सरलः पतिः- मित्रं बहु प्रार्थितवान् किन्तु अहं केवलं द्वौ पेग पीतवान्। धूमवर्तिका सर्वथा त्यक्ता।
{६} एकनिष्ठः पतिः- अये! सा मम शालायां सखी किन्तु स्वभावः अत्यंत क्रोधी तवसादृश्य चित्ताकर्षी नास्ति।
{७} कष्टालु पतिः- अहं कार्यालयतः आगच्छत समये एव शाकानि क्रीणीता। किमर्थं पुनः त्वां कष्टं करिष्यामि विषण्णं गन्तुं?
{८} आज्ञाधारकः पतिः- मित्रं पार्टीकृते आहूतवान् किन्तु अहं चिन्तितम् भवत्याः अनुमतिः आवश्यकी।
{९} मितव्ययशीलः पतिः- मौक्तिकं ग्रेवेयकम् किमर्थं? मणीमाला अपि त्वं शोभते। मूलतः त्वं सुन्दरी असी।
{१०} स्वाभिमानी पतिः- अहं तव वचनात् बहिः नास्मि।
{११} साहसी पतिः- तव माता कियत् दिने अस्माकं गृहे स्थास्यति?
{१२} मितभाषी पतिः- आम्।
{१३} दुर्द्वः/ अविचलः पतिः- त्वं वदसि तत्! त्वं तथा अहं भिन्नं नास्ति। वयं एकेव खलु?
{१४} आर्जवी पतिः- अहं चायं पचामि भवती अपि पिबतु।
उपरोल्लिखितवर्गे यदि भवत्याः पतिः नास्ति तर्हि दुर्भाग्यम् इति मत्वा तूष्णीं तिष्ठतु।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे/ महाराष्ट्रम्

संस्कृतभारत्याः त्रिपुराप्राप्तस्य बालकेन्द्रप्रशिक्षणवर्गः

हिमसंस्कृतवार्ता - 23 मार्च- अगरतला, त्रिपुरा। बालाः देशस्य विश्वस्य भविष्यनिर्माताः भवन्ति। बालानां विकाशाय संस्कृतभारत्याः एकः आयामः अस्ति बालकेन्द्रम्। तादृश्य बालकेन्द्रस्य सुष्ठुसञ्चालनार्थं केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य एकलव्यपरिसरस्य सहयोगेन संस्कृतभारतीयत्रिपुराप्राप्ते 21/03/25 दिनाङ्के एकः बालकेन्द्रप्रशिक्षणवर्गः आयोजितः। वर्गेस्मिन् प्रशिक्षकरूपेण उपस्थितः आसीत् संस्कृतभारत्याः अखिलभारतीयबालकेन्द्रप्रमुखः डॉ. उपद्रष्टा रमणमूर्तिमहोदयः। प्रशिक्षणवर्गेस्मिन् प्रान्ताध्यक्षः एकलव्यपरिसरस्य निदेशकः प्रो. प्रभातकुमारमहापात्रवर्धः, त्रिपुराप्राप्तस्य सङ्घटनमन्त्री विक्रमविश्वसर्वश्व उपस्थितः आसीत्। वर्गेस्मिन् षोडश कार्यकर्तारः उपस्थिताः आसन्।

हिमसंस्कृतवार्ता., डॉ. विवेक शर्मा, जोगिन्द्रनगरम्

* सामान्यज्ञानम् *

प्रश्नः 1. गया- विमानपतनम् कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : गया (बिहारराज्ये)।
प्रश्नः 2. 'ब्राह्मणसर्वस्वः' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - 'हलायुधः'।
प्रश्नः 3. 'मक्षिकाणामभावः' इत्यस्य समस्त पदं किम्?
उत्तरम्- 'निर्मक्षिकम्'। (अव्ययीभावः)
प्रश्नः 4. 'मुरारिः' इत्यस्य सन्धि- विच्छेदं कुरुत-
उत्तरम्- 'मुर + अरिः'।
प्रश्नः 5. राष्ट्रीय- केन्द्रीय- उत्पाद- शुल्कदिवसः कदा भवति?
उत्तरम् - फरवरीमासस्य चतुर्विंशतिः दिनांके।